

ZAŠTITA ZAKONITOSTI U PRAVOMOĆNIM ODLUKAMA - Zahtjev za zaštitu zakonitosti

1. UVOD

Kada presuda ili druga sudska odluka postane pravomoćna, ma koliko da je njom povrijeđen zakon, ona se više ne može pobijati redovnim pravnim lijekovima. Tada ostaju na raspolaganju samo izvanredna pravna sredstva i to: obnova kaznenog postupka, zahtjev za zaštitu zakonitosti i zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude. Zahtjev za obnovu postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, zahtjeva za zaštitu zakonitosti podnosi državni odvjetnik, a zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude je izvanredno pravno sredstvo u rukama okrivljenika. Uvođenjem u Zakon zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude državni odvjetnik je izgubio monopol na pobijanje pravomoćnih presuda zbog povreda zakona, iako je mogućnost poboynosti koju je dobio okrivljenik daleko uža od one koju ima državni odvjetnik u zahtjevu za zaštitu zakonitosti tako da između ova dva pravna lijeka postoji dosta sličnosti, ali i znatne razlike, s čime se u ovome času nećemo baviti.

Našu pažnju usmjeriti ćemo samo na zahtjev za zaštitu zakonitosti koji državnom odvjetniku daje mogućnost pobijanja pravomoćnih sudskih odluka i to ne samo presude, nego i rješenja i naredbe ako je u njima došlo do povrede zakona, a zahtjev se može podnijeti i protiv sudskog postupka koji je prethodio donošenju takvih odluka.

Kada će državni odvjetnik iskoristiti ovu mogućnost ostavljeno mu je na dispoziciju. Podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti nije vremenski ograničeno jer rok za podizanje zahtjeva u zakonu nije predviđen, a zahtjev može podići i bez obzira na to dali je ostvarena povreda zakon imala utjecaja na donošenje sudske odluke, kao i bez obzira na to dali je zakon povrijeđen na okrivljenikovu štetu ili u njegovu korist.

2. PODNOŠENJE ZAHTJEVA

Protiv pravomoćnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravomoćnim odlukama državni odvjetnik Republike Hrvatske može podignuti zahtjev za zaštitu zakonitosti ako je povrijeđen zakon.¹ Iz stilizacije ovoga članka uočavamo da je prvi uvjet koji treba ispuniti, da bi državni odvjetnik mogao podnijeti zahtjev, postojanje pravomoćne odluke koja se zahtjevom pobija.

Ako presuda nije pravomoćna nema mogućnosti podnošenja ovog izvanrednog pravnoga lijeka, pa tako Vrhovni sud nije prihvatio zahtjev državnog odvjetnika, a u svojoj odluci navodi da ne ulazeći u osnovanost zahtjeva za zaštitu zakonitosti, prije svega treba ocijeniti dali se navedeni zahtjev uopće može podići i protiv rješenja suda drugoga stupnja kojim je ukinuta presuda suda prvog stupnja (ovdje samo u odnosu na jednog suizvršitelja) ili

* sutkinja Vrhovnog suda Republike Hrvatske – članak objavljen u Hrvatskoj pravnoj reviji br.7/04

¹ čl. 418.st. 1. ZKP

ne. U odgovoru na postavljeno pitanje navodi se da, po ocjeni Vrhovnog suda, s obzirom na procesni značaj i ulogu rješenja kojim se, u konkretnom slučaju, određuje način postupanja pred sudom prvoga stupnja u ponovljenom postupku, dakle kad još nije pravomoćno okončan postupak protiv jednog od suizvršitelja, nije moguće podići zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv ukidnog rješenja zbog toga što sud drugoga stupnja, kako se navodi u zahtjevu državnog odvjetnika za zaštitu zakonitosti, nije povodom žalbe okrivljenice, kao suizvršiteljice, po službenoj dužnosti, temeljem čl. 370. ZKP ukinuo presudu suda prvoga stupnja i u odnosu na okrivljenicu kao suizvršiteljicu kaznenog djela iz čl. 138. st. 1. KZRH. Naime, pobijanim rješenjem se od strane sud drugoga stupnja utvrđuje da postupak suda prvoga stupnja u odnosu na okrivljenicu činjenično nije bio pravilan i potpun i da ga, stoga, na odgovarajući način u ponovljenom postupku treba dopuniti, što s druge strane znači da kazneni postupak još nije okončan po ukidnom rješenju, pogotovo ne pravomoćno, što je uvjet da bi se mogao podići zahtjev za zaštitu zakonitosti. Prema tome, ako okrivljenica u ponovljenom postupku bude oslobođena od optužbe, zbog kaznenog djela iz čl. 138. st. 1. KZRH, učinjenog zajedno s okrivljenikom, ovlaštenu državni odvjetnik može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravomoćne presude suda prvoga stupnja kojom je okrivljenik oglašen krivim kao suizvršilac kaznenog djela iz čl. 138. st. 1. KZRH, umjesto kao izvršitelj.²

Odredbom čl. 418. st. 1. ZKP propisano je u kojim slučajevima državno odvjetnik može podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti, što znači da i ne mora, međutim u st. 2. istoga članka zakonodavac propisuje obaveznu podizanja zahtjeva protiv sudske odluke donesene u postupku na način koji predstavlja kršenje temeljnih ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom.

Zahtjev se može podnijeti protiv svake odluke, osim protiv odluke kojom je odlučeno o zahtjevu za zaštitu zakonitost, što znači da samo protiv te odluke zahtjev nije dopušten.³

Kada je odluka suda pravomoćna državni odvjetnik može podnijeti zahtjev ne samo protiv presuda nego i protiv rješenja i naredbi ako je u njima došlo do povrede zakona. Povrede zakona se ponekad otklanjaju tek izvanrednim pravnim lijekovima bilo zbog toga što stranke redovne pravne lijekove nisu podnosile ili zbog toga što redovni pravni lijekovi nisu bili dopušteni ili pak zbog toga što se stranke na neku povredu zakona nisu izričito žalile, a sud drugoga stupnja i ako je uočio postojanje te povrede istu nije mogao otkloniti jer ona ne ulazi u krug povreda koje se ispituju po službenoj dužnosti.

Protiv rješenja koje sudovi donose u svezi troškova kaznenog postupka i određivanja pritvora, također ponekad dolazi do povreda zakona radi kojih državni odvjetnik podnosi zahtjev za zaštitu zakonitosti. Kod povrede zakon prilikom odluke o trošku kaznenog postupka, sud je odlučio da u slučaju oslobođenja okrivljenika od optužbe u postupku po optužnom prijedlogu oštećenika kao tužitelja na odluku o troškovima kaznenog postupka treba primijeniti odredbu čl. 91. st. 1. ZKP prema kojoj troškovi kaznenog postupka iz čl. 87. st. 2. toč. 1. do 5. ZKP, te nužni izdaci okrivljenika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava suda. U situaciji kada se okrivljenik oslobodi od optužbe zakon ne predviđa obavezu oštećenika kao tužitelja da naknadi paušalni iznos troškova kaznenog postupka, osim ako se radi o troškovima koji su u smislu čl. 89. st. 1. ZKP nastali njegovom krivnjom ili koji su posljedica podnošenja lažne prijave u smislu čl. 91. st. 2. ZKP, što ovdje nije slučaj, to je presudom suda prvoga stupnja, pogrešnim pozivanjem na čl. 91. st. 3. ZKP koja se može primijeniti isključivo u odnosu na privatnog tužitelja, povrijeđen kazneni

² Iz odluke VSRH, Kzz-14/94 od 4. listopada 1994.

³ Čl. 418. st. 3. ZKP

zakon u odredbi čl. 91. st. 1. ZKP. Bez obzira što sud drugog stupnja nije bio ovlašten otkloniti citiranu povredu zakona koja je učinjena u presudi suda prvoga stupnja, jer se oštećenik kao tužitelj nije žalio zbog odluke o troškovima kaznenog postupka, trebalo je, radi uklanjanja počinjene povrede zakona, preinačiti i presudu suda drugoga stupnja, kojom je prvostupanjska presuda potvrđena.⁴

U drugom slučaju zakon je povrijeđen u rješenju kojim se odlučivalo o pritvoru. Naime, Županijski sud nije smio odlučivati o žalbi (na rješenje o produljenju pritvora) prije nego se uvjerio dali su i optuženik i njegov branitelj primili odluku suda prvoga stupnja i da su jednom i drugom istekli rokovi za žalbu. On s toga nije smio dvjema odvojenim odlukama rješavati žalbe optuženika i njegovog branitelja protiv iste odluke. Prema odredbi čl. 371. st. 2. ZKP o svim žalbama protiv iste presude sud drugoga stupnja odlučuje jednom odlukom. Iako čl. 386. st. 1. ZKP izričito ne spominje da će se na postupak o žalbi na rješenje na odgovarajući način primijeniti i ta odredba, valja je analogijom proširiti i na postupak o žalbi na rješenje jer bi u protivnom slučaju, ako bi se žalbama na rješenje odlučivalo u odvojenim postupcima, moglo doći do proturječja među njima i do nejasne pravne situacije. S toga je u pravu državni odvjetnik da je Županijski sud u oba pobijana rješenja povrijedio odredbu čl. 371. st. 2. ZKP, radi čega ih je valjalo ukinuti i vratiti Županijskom sudu na ponovno odlučivanje.⁵

Povrede zakona uslijed kojih se podnosi zahtjev za zaštitu zakonitosti mogu se odnositi na formalne povrede ali i na materijalne povrede, kada će se pretežito raditi o povredama kaznenoga zakona, ali se jednako tako može raditi i o povredama nekih drugih zakona.

Kada državni odvjetnik podnosi zahtjev on nije vezan činjenicom dali je ta povreda bila ili nije bila od utjecaja na donošenje pravomoćne odluke. Državni odvjetnik je ovlašten da podigne zahtjev uvijek kad smatra da je zakon povrijeđen ali on na to nije obavezan.

Inicijativu za podnošenje zahtjeva mogu dati stranke koje su sudjelovale u postupku, pa i druge osobe u okviru zakonskih i ustavnih ovlaštenja koje imaju kao građani, pogotovo protiv odluka donesenih u postupku na način koji predstavlja kršenje temeljnih ljudskih prava i sloboda premda državni odvjetnik zahtjev podnosi po službenoj dužnosti. Stranke ponekad inicijativu za podnošenje zahtjeva dostavljaju prvostupanjskom sudu, pa u koliko se to dogodi taj sud će zahtjev odmah proslijediti državnom odvjetniku.

Zahtjevom se može pobijati pravomoćna odluka samo u primjeni kaznenog zakona zasnovanom na činjeničnom stanju koje je i kako je utvrđeno u pravomoćnoj odluci, uz iznimku navedenu u čl. 423. ZKP. To znači da državni odvjetnik zahtjev ne može podnijeti zbog toga što je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno, niti može u zahtjevu iznositi nove činjenice.

O zahtjevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od tri suca ako je riječ o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora blaža od 15 godina, a u vijeću sastavljenom od pet sudaca ako je riječ o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora od 15 godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

⁴ Iz odluke VSRH, Kzz-23/94 od 25. siječnja 1995.

⁵ Iz odluke VSRH, Kzz-12/94 od 26. svibnja 1994.

U povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti sud uvijek odlučuje presudom, a rješenjem će odlučiti jedino onda ako državni odvjetnik odustane od već podnesenog zahtjeva i to prije nego je Vrhovni sud o njemu odlučio.

Sudac izvjestitelj može, ako to smatra svrhovitim, pribaviti obavijesti o istaknutim povredama zakona, pri čemu će na odgovarajući način primijeniti odredbe čl. 373. ZKP.⁶

O sjednici vijeća, u povodu zahtjeva, uvijek će se izvijestiti državni odvjetnik, no u koliko on ne pristupi to nije razlog za odgodu sjednice, nego će se sjednica održati i u njegovoj odsutnosti. Osoba koja su dala inicijativu za podnošenje zahtjeva, pa državni odvjetnik na temelju te inicijative zahtjev i podnese, o sjednici se ne izvještavaju.

3. ODLUKE SUDA U POVODU ZAHTJEVA

Odlučujući o zahtjevu za zaštitu zakonitosti sud može preinačiti pravomoćnu odluku ili je ukinuti u cijelosti ili samo djelomično. Kada pravomoćnu presudu ukine, može ukinuti samo prvostupanjsku odluku i odluku višega suda (drugostupanjski i trećestupanjsku) ili samo odluku višega suda, pa spis vratiti prvostupanjskom sudu ili višem sudu na ponovnu odluku.

U koliko se radi o zahtjevu koji je podignut na štetu osuđenika, pa sud utvrdi da je zahtjev osnovan samo će utvrditi postojanje povrede zakona, donijeti će tzv. deklaratornu presudu, kojom će utvrđene povrede konstatirati ne dirajući u pravomoćnu presudu.

Sudovi ponekad donose deklaratorne presude i u slučaju kada je zahtjev podignut u okrivljenikovu korist, odnosno kad se radi o povredi zakona na štetu okrivljenika, ako pri tome nađu da se zbog maloga značaja povrede koja je ostvarena nije potrebno odluku preinačiti ili ukinuti da bi u ponovljenom postupku ta povreda eventualno bila otklonjena.

3.1. RJEŠENJE KOJIM SE ZAHTJEV ODBACUJE

Odredba kojom se zahtjev za zaštitu zakonitosti odbacuje, u slučaju kada ga državni odvjetnik povuče, ranije u zakonu nije postojala pa su sudovi bili u nedoumici kako rješavati ovakve situacija. Sudska praksa je ovaj problem rješavala na taj način da je postupajući po analogiji, rješenjem takav zahtjev odbacila. Donošenje presude u ovakvom slučaju bilo bi potpuno neprimjereno jer sud, radi povlačenja zahtjeva od strane državnog odvjetnika uopće i

⁶ Članak 373. (1) Kad spisi povodom žalbe stignu drugostupanjskom sudu, predsjednik žalbenog vijeća određuje suca izvjestitelja. Ako je riječ o kaznenom djelu za koje se progoni na zahtjev državnog odvjetnika, sudac izvjestitelj dostavit će spise nadležnom državnom odvjetniku, koji ih je dužan razgledati i bez odgode vratiti sudu. (2) Kad državni odvjetnik vrati spise, predsjednik će vijeća zakazati sjednicu vijeća. O sjednici vijeća obavijestit će se državni odvjetnik. (3) Sudac izvjestitelj može prema potrebi od prvostupanjskog suda pribaviti izvješće o povredama odredaba kaznenog postupka, a može preko tog suda ili istražnog suca suda na čijem se području radnja ima obaviti ili na drugi način provjeriti navode žalbe u svezi s novim dokazima i novim činjenicama ili od drugih tijela ili pravnih osoba pribaviti potrebne izvješća ili spise. (4) Ako sudac izvjestitelj utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici i obavijesti predviđeni u članku 78. ovoga Zakona, dostavit će spise prvostupanjskom sudu prije održavanja sjednice drugostupanjskog vijeća, da predsjednik prvostupanjskog vijeća donese rješenje o njihovom izdvajanju iz spisa i kad rješenje postane pravomoćno, da ih u zatvorenom omotu preda istražnom sudu radi čuvanja odvojeno od ostalih spisa.

nije bio u prilici da odlučuje o suštini stvari.

Danas je taj nedostatak u zakonu ispravljen na način da je zakonodavac izričito normirao da u koliko državni odvjetnik, do odluke Vrhovnog suda u povodu podnesenog zahtjeva, od njega odustane, zahtjev se rješenjem odbaciti.⁷

Tako je postupio Vrhovni sud u svojoj odluci⁸ u kojoj navodi da je prvostupanjskom presudom Općinskog suda u Donjem Miholjcu od 20. lipnja 1995. broj K-50/95, potvrđenom presudom Županijskog suda u Osijeku od 17. studenog 1995. broj Kž-307/95, proglašen je krivim M. P. zbog kaznenog djela izazivanja nacionalne rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti iz čl. 240. st. 1. KZRH i na temelju tog zakonskog propisa osuđen na kaznu zatvora u trajanju od sedam mjeseci. Protiv citiranih presuda državni odvjetnik Republike Hrvatske podnio je zahtjev za zaštitu zakonitosti nalazeći da je došlo do povrede zakona, jer su presude donesene od nenadležnih sudova. Naime, zahtjev se obrazlaže da su za kaznena djela protiv Republike Hrvatske iz Glave XIX kaznenog zakona Republike Hrvatske, pa tako i za kazneno djelo iz čl. 240. st. 1. KZRH za koje je osuđen M. P., prema Uredbi o organizaciji, radu i djelokrugu sudbene vlasti u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 67/91, 25/92 i 81/92) nadležni suditi i civilnim osobama vojni sudovi, pa da se je u konkretnom predmetu postupak trebao voditi pred Vojnim sudom u Osijeku kao stvarno i mjesno nadležnom. Kako su Općinski sud u Donjem Miholjcu i Županijski sud u Osijeku proveli postupak, to se je postupak vodio pred stvarno nenadležnim sudovima koji nisu mogli suditi u ovoj stvari, a čime su sudovi ostvarili apsolutno bitnu povredu odredaba iz čl. 354. st. 1. toč. 6. ZKP. Međutim, dopisom od 20. ožujka 1997. zamjenica državnog odvjetnika Republike Hrvatske odustala je od podnesenog zahtjeva za zaštitu zakonitosti pod brojem Ktz-11/96 od 26. siječnja 1996., a što je potvrdila i na sjednici vijeća 26. ožujka 1997., pa je zahtjev za zaštitu zakonitosti valjalo odbaciti.

3.2. PRESUDA KOJOM SE ZAHTJEV ODBIJA

Sud će uvijek odbiti zahtjev za zaštitu zakonitosti kao neosnovan u koliko utvrdi da ne postoje one povrede zakona na kojima se zahtjev temelji, odnosno one na koje se državni odvjetnik u zahtjevu poziva, premda je možda uočio druge povrede zakona, koje u zahtjevu nisu navedene.

Kako se zahtjev za zaštitu zakonitosti ne može se podnijeti zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, državni odvjetnik u podnesenom zahtjevu ne može se upustiti ni u preocjenjivanje utvrđenih činjenica, pa se onda nakon te procjene pozivati na povredu zakona.

Kada raspravljamo npr. o kaznenom djelu namjera klevetanja prilikom utvrđivanja krivnje počinitelja, predstavlja činjenično pitanje, pa državni odvjetnik ne može preocjenjivati utvrđenu namjeru po prvostupanjskom sudu, a zatim zbog toga podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Tako je državni odvjetnik u zahtjevu naveo da smatra da je povrijeđena odredba čl. 41. OKZRH time što je okrivljenica oslobođena kazne i to s toga što se radi o banalnim posljedicama djela, pa one u ovom slučaju ne opravdavaju oslobođenje od kazne, jer se takvom odlukom anulira značaj djela i svrha kažnjavanja, što ovaj sud ne prihvaća. Sve posljedice konkretne prometne nezgode pogađaju najbliže srodnike okrivljenice – njezinog oca, a u manjoj mjeri majku – i samu okrivljenicu (laka tjelesna ozljeda okrivljenice, šteta na

⁷ Čl.419. st. 2. ZKP

⁸ Iz odluke VSRH, Kzz-8/96 od 26. ožujka 1997.

vozilu i opasnost za dijeta), pa u takvoj situaciji izricanje kazne očito ne bi odgovaralo svrsi. Pri ocjeni o nesvrhovitosti izricanja kazne imaju utjecaja i okolnosti konkretnog slučaja, stupanj krivlje je mali, prekršen je samo jedan prometni propis iz nehaja, okrivljenica nije vozila nikakvom ekscesnom brzinom, nego je na nastanak nezgode imala utjecaja konfiguracija zavoja i sklizak kolnik. Slijedom izloženoga, kako ne postoje povrede zakona na koje se državni odvjetnik u svom zahtjevu za zaštitu zakonitosti poziva, valjalo ga je kao neosnivani odbiti.⁹

U drugom slučaju u zahtjevu se tvrdi da institut zastare kaznenog progona predstavlja prvenstveno mogućnost i pravo države na poduzimanje postupovnih radnji radi kažnjavanja počinitelja kaznenih djela u određenom roku, a počinitelj ima pravo pozivanja na zastaru tek kad ona nastupi, dakle kad prođu zastarni rokovi, koje da treba računati po starom zakonu, onom koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja djela, po kojem nije nastupila zastara, a ne primijeniti blaži zakon, pa po tome zakonu računati zastaru. Izloženo stanovište državnoga odvjetnika je pogrešno. Nema dvojbe da se prema okrivljeniku mora primijeniti blaži zakon u smislu čl. 3. st. 2. KZ, a s obzirom na propisanu kaznu za osnovno kazneno djelo prijevare blaži je novi Kazneni zakon, jer je za takvo djelo u čl. 224. st. 1. KZ propisana novčana kazna ili zatvor do tri godine, a kako je od počinjenja kazneno djelo proteklo duže od šest godina, nastupila je apsolutna zastara kaznenog progona. Ovdje se ne radi o primjeni blažega zakona u pogledu "instituta zastare kaznenog progona", kao to državni odvjetnik smatra, nego o primjeni blažega zakona u pogledu pravne oznake djela prema izričitoj odredbi čl. 3. st. 2. KZ, pa je onda za kazneno djelo prijevare iz čl. 224. st. 1. KZ, zbog propisane kazne, dakako, i kreći zastarni rok, nego za kazneno djelo prijevare iz čl. 142. st. 1. KZRH. Kako je sud dužan da na institut zastare pazi po službenoj dužnosti, to je prvostupanjskim rješenjem pravilno i zakonito obustavljen kazneni postupak protiv okrivljenika i time nije ostvarena povreda kaznenog zakona iz čl. 368. toč. 3. ZKP/97 u njegovu korist, kako se to tvrdi u zahtjevu za zaštitu zakonitosti državnog odvjetnika.¹⁰

Vrhovni sud je odbio zahtjev državnog odvjetnika pa navodi da se kaznena prijava smatra privatnom tužbom (čl. 48. st.2. ZKP) samo onda ako je prijava podnesena u roku koji važi za privatnu tužbu, dakle u roku od tri mjeseca. Samo tada se ne postavlja pitanje blagovremenosti privatne tužbe i nastavljanje započetog postupka. U konkretnom slučaju kazneno djelo je počinjeno 4. studenog 1994. godine, kaznenu prijavu oštećenik je podnio 20. ožujka 1995. godine, a optužni je prijedlog podnesen 26. svibnja 1995. godine, te je prvostupanjska presuda donesena dna 25. ožujka 1996. godine. Dana 20. travnja 1996. godine, nakon donošenja prvostupanjske presude, Zakonom o izmjenama KZRH kazneno djelo iz čl. 132. st. 1. KZRH prema toj izmjeni, u koliko je izvršeno na štetu privatne imovine goni se po privatnoj tužbi, pa je sud drugoga stupnja po službenoj dužnosti primjenjujući blaži zakon temeljem čl. 339. toč. 2. ZKP odbio optužbu smatrajući da nema ovlaštenog tužitelja. Protivno navodima iz zahtjeva državnoga odvjetnika, pravilno je sud drugoga, imajući u vidu da je privatna tužba podnesena nakon isteka roka od tri mjeseca, utvrdio da nema zahtjeva ovlaštenog tužitelja.¹¹

Državni odvjetnik sa zahtjev nije uspio iako je sud drugoga stupnja u svojoj presudi, kojom potvrđuje prvostupanjsku presudu, netočno navodi kako članovi grupe odgovaraju samo za ono što su u stvari počinili, odnosno za djela koja su proistekla iz plana grupe, a ne i za kazneno djelo pripadnosti članstvu grupe, pa bi prema nepravilnom stavu toga

⁹ Iz odluke VSRH, Kzz-15/94 od 15. rujna 1994

¹⁰ Iz odluke VSRH, Kzz-6/99 od 13. svibnja 1999.

¹¹ Iz odluke VSRH, Kzz-20/97 od 10. veljače 1999.

suda kazneno djelo iz čl. 333. KZ bilo nesamostalno kazneno djelo, što nije prihvatljivo, ipak usprkos toga zahtjev državnoga odvjetnika za zaštitu zakonitosti nije osnovan. U konkretnom slučaju iz presude suda prvoga stupnja proizlazi da su optuženici oslobođeni optužbe za kazneno djelo iz čl. 333. KZ budući da sud nije utvrdio dokazanim postojanje grupe. U obrazloženju presude se navodi da povezanost počinitelja djela nije rezultat postojanja svijesti o pripadnosti grupi koja se organizira za izvršenje kaznenih djela, nego je namjera optuženika išla za time da unovče euro-čekove na području Republike Hrvatske, obave određeni posao, a taj plan su samo detaljno razradili. Iako su razlozi presude donekle nejasni pak je nedvojbeno da su optuženici oslobođeni od optužbe, prema utvrđenju suda, zato što sud smatra da nije dokazano postojanje grupe u smislu čl. 89. st. 22. KZ.¹²

Osnova za podizanje zahtjeva može biti i povreda procesnog i povreda materijalnoga zakona, a kada govorimo o povredama materijalnoga zakona pri tome ne mislimo samo na Kazneni zakon, nego i druge zakone, kao u sljedećem pravnom slučaju u kojem se državni odvjetnik poziva na povredu Zakona o oružju. Naime, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o oružju od 15. srpnja 1993. godine, izmijenjen je čl. 79. Zakona o oružju t ako da su riječi "šest mjeseci" zamijenjene riječima "jedna godina". Kako je oružje od optuženika oduzeto 10. listopada 1992. godine državni odvjetnik smatra da radi toga što optuženik nije oružje dragovoljno predao, nije postupio po čl. 71. st. 1. Zakona o oružju, pa nije bilo osnova za primjenu odredbe st. 2. istoga članka, a u svezi čl. 3. st. 2. OKZRH. Ovakvo tumačenje čl. 79. st. 1. i 2. Zakona o oružju nije prihvatljivo. Točno je da optuženik nije oružje predao nego mu je ono oduzeto 10. studenog 1992. godine. Zakon o oružju stupio je na snagu 30. listopada 1992. godine, no do toga datuma protiv optuženika nije kazneni postupak pravomoćno okončan. Okružni sud u R. svoju je presudu donio 22. prosinca 1993. godine, te postupio ispravno, na temelju čl. 84. Zakona o oružju primijenio taj zakon, jer je navedenim člankom određeno a će se postupci započeti prije stupanja na snagu toga zakona, dovršiti po tom zakonu.. Kako je od pokretanja postupka protiv optuženika, pa do donošenja pravomoćne presude zakon nekoliko puta mijenjan, notorno je da je za njega najpovoljniji onaj zakon koji ga ekskulpira kaznene odgovornosti, pa je Okružni sud taj zakon i primijenio i opravdano donio oslobađajuću presudu.¹³

3.3. PRESUDA KOJOM SE ZAHTJEV PRIHVAĆA

Kad sud utvrdi da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan, donijet će presudu kojom će, prema naravi povrede zakona, ili preinačiti pravomoćnu odluku, ili ukinuti u cijelosti ili djelomično odluke prvostupanjskog suda i višeg suda ili samo odluku višeg suda i predmet vratiti na ponovnu odluku ili suđenje prvostupanjskom sudu ili višem sudu. Međutim, ako je zahtjev podnesen na štetu okrivljenika, a sud ustanovi da je osnovan, utvrdit će samo da postoji povreda zakona, ne dirajući u pravomoćnu odluku.

3.3.1. Zahtjev se prihvaća - pobijana presuda se ukida

Kada odlučuje u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti Vrhovni sud uvijek odlučuje presudom (osim kad državni odvjetnik od zahtjeva odustane) i onda kada se pobijana presuda

¹² Iz odluke VSRH, Kzz-10/99 od 30. kolovoza 2000

¹³ Iz odluke VSRH, Kzz-13/94 od 7. prosinca 1995.

ukida, što predstavlja razliku u odnosu na redovne pravne lijekove kod kojih se presude nižih sudova ukidaju rješenjem sud koji je odlučivao u povodu toga pravnoga lijeka.

U slučaju utvrđenja da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan sud može pravomoćnu presudu ukinuti u cijelosti ili djelomično i to bilo odluku prvostupanjskog suda i višeg suda ili samo odluku višeg suda. Nakon toga predmet će uputiti na ponovnu odluku ili suđenje prvostupanjskom sudu ili višem sudu.

Vraćanje odluke nižim sudovima na ponovni postupak najčešće imamo u situacijama kada ti sudovi ostvare bitne povrede odredaba kaznenoga postupka, tako je, prihvaćanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Republike Hrvatske ukinuo prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Naime, u odnosu na žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP drugostupanjski sud u obrazloženju svoje presude ističe da je izmjenom Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku, koji su stupili na snagu 1. siječnja 1998. godine, s obzirom na obaveznu primjenu blažega zakona bitna, povreda kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP sanirana tim novim zakonima, jer više nije u pitanju zapriječena kazna od šest mjeseci do pet godina, nego kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine, za koje djelo sudi sudac pojedinac prema odredbi čl. 18. st. 2. ZKP/97. U pravu je državni odvjetnik koji u zahtjevu ističe prigovor da sud prvoga stupnja na glavnoj raspravi nije bio propisno sastavljen. Nema nikakve sumnje da je u vrijeme održavanja glavne rasprave i objave presude prvostupanjski sud trebao biti sastavljen od jednog suca i dva suca porotnika, s obzirom da se radilo o kaznenom djelu iz čl. 40. st. 1. toč. 1. KZRH, za koje je zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, a kako je postupak proveo sudac pojedinac, time je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP/93 jer je sud bio nepropisno sastavljen. Sud drugoga stupnja pravilno je primijenio blaži zakon u pravnoj oznaci djela, ali nije mogao primijeniti čl. 18. st. 2. ZKP/97 o sastavu suda u prvom stupnju, jer se obavezna primjena blažeg zakona ne odnosi na procesne odredbe, pa tako niti na odredbu koja se odnosi na sastav prvostupanjskog suda, koji je na glavnoj raspravi i pri objavi presude bio nepravilno sastavljen. Kada je drugostupanjski sud odlučujući o žalbi optuženika, u odnosu na žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka odbio kao neosnovanu žalbu optuženika, dovodeći takvo stajalište, ali pogrešno, u svezu s obaveznom primjenom blažeg zakona iz čl. 3. st. 2. KZ, takvom odlukom na štetu optuženika ostvario je povredu zakona, jer kao sud drugoga stupnja nije na temelju čl. 375. st. 1. ZKP/93 ukinuo prvostupanjsku presudu zbog apsolutno bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 345. at. 1. toč. 1. ZKP/93.¹⁴

Kada sudovi odlučuju o troškovima kaznenoga postupka također dolazi do propusta radi kojih državni odvjetnik poseže za zahtjevom za zaštitu zakonitosti, pa je Vrhovni sud u jednom takvom slučaju, prihvaćajući zahtjev za zaštitu zakonitosti ukinuo odluku kojom se okrivljenik obvezuje na naknadu troškova kaznenog postupka. Uvidom u predmet utvrđeno je da je okrivljenik ostvario zakonska obilježja kaznenog djela ubojstva u neubrojivom stanju, te je odlučeno da se po pravomoćnosti presude spis predmeta ustupi nadležnom sudu za primjenu mjere prema Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Istom presudom temeljem čl. 122. ZKP u svezi čl. 119. st. 1. i 2. toč. 1. ZKP odlučeno je da je okrivljenik dužan naknaditi troškove kaznenog postupka koji će biti odmjereni posebnim rješenjem kad sudu budu u cijelosti poznati. Kasnije je isti sud donio rješenje kojim je okrivljenik obavezan na naknadu troškova, na to rješenje okrivljenik se žalio, a Županijski sud je njegovu žalbu odbio kao neosnovnu. Prema čl. 122. st. 1. ZKP izričito se navodi da kad sud okrivljenika oglasi krivim izreći će u presudi da je dužan naknaditi troškove kaznenog postupka, međutim,

¹⁴ Iz odluke VSRH, Kzz-7/98 od 7. rujna 1999.

okrivljenik citiranom presudom nije oglašen krivim nego je samo utvrđeno da je ostvario obilježja kaznenog djela ubojstva, radi čega nije bilo temelja da se obveže na naknadu troškova kaznenog postupka, pa je odredba čl. 12. ZKP u svezi čl. 19. st. 1 i 2. toč. 1. ZKP nepravilno primijenjena.¹⁵

Državni odvjetnik ponekad podnese zahtjev samo protiv drugostupanjske odluke, tako je podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti u korist osuđenika zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 10. i 11. ZKP u svezi čl. 368 ZKP s prijedlogom da se drugostupanjska presuda ukine i vrati tom suda na ponovno suđenje. Sud je utvrdio da je zahtjev osnovan. U konkretnom slučaju, prvostupanjski sud je okrivljenika oglasio krivim zbog kaznenog djela oduzimanja tuđe pokretne stvari iz čl. 130. st. 1. KZRH i izreko mu novčanu kaznu. Žalbu je podnio samo okrivljenik, a drugostupanjski sud je preinačio prvostupanjsku presudu i okrivljenika oglasio krivim zbog kaznenog djela iz čl. 126. st. 1. KZRH i izrekao mu uvjetnu osudu, na koji način je okrivljenika osudio za kazneno djelo za koje je propisana stroža kazna, čime je povrijedio odredbu čl. 368. ZKP. Osim toga i sama izreka presude je nerazumljiva jer sud nije naveo po kojoj točki čl. 126. st. 1. KZRH okrivljenika osuđuje radi čega je drugostupanjsku presudu valjalo ukinuti.¹⁶

Slanje žalbi protivnoj stranci na odgovor, povreda je zakona koju sudovi češće ostvaruju, te nedostatke otklanja najčešće drugostupanjski sudi, no u koliko i taj sud propusti uočiti ovu povredu državnom odvjetniku ostaje mogućnost podnošenja zahtjeva koji je u konkretnom slučaju i podnio, a Vrhovni sud u povodu toga zahtjeva u svojoj odluci navodi da je protiv prvostupanjske presude Okružnog suda optuženik pravodobno podnio žalbu koja žalba, protivno odredbi čl. 369. ZKP, nije dostavljena protivnoj stranci radi odgovora, niti je drugostupanjski sud o toj žalbi odlučivao. Odlučivao je samo o žalbi javnog tužitelja, koja je bila uredno dostavljena optuženiku na odgovor. Na opisani način povrijeđena je odredba čl. 369. ZKP, radi čega je prihvaćen zahtjev za zaštitu zakonitosti te je ukinuta presuda Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, kao drugostupanjskog suda i predmet vraćen tome sudu na ponovno suđenje.¹⁷

U pojedinim slučajevima kada sud prvoga stupnja ostvari bitnu povredu odredaba kaznenog postupku, drugostupanjski sud, umjesto da takvu presudu ukine i time povredu sanira, svojom odlukom pokuša taj nedostatak ispraviti, pa i sam ostvari povrede zakona u pravcu da prekorači ovlasti koje ima kao drugostupanjski suda ili povredu ostvari na neki drugi način. U konkretnom slučaju sud se bavio subjektivnim odnosom počinitelja prema djelu i u tome pogriješio. Naime, subjektivni odnos počinitelja prema težoj posljedici – smrti oštećenice pri počinjenju kaznenog djela iz čl. 272. st.1., 2. i 4. KZ odlučna je činjenica. O toj odlučnoj činjenici izostalo je svako obrazloženje suda prvoga stupnja, čime je taj sud ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP. Ispitujući pobijanu presudu povodom žalbe branitelja optuženika i državnog odvjetnika, sud drugoga stupnja navodi da je nastup teže posljedice notorna činjenica, koju ne treba obrazlagati čime je pokušao ispraviti utvrđeni nedostatak prvostupanjske presude. Međutim, drugostupanjski sud nije ovlašten dopunjavati nedostatke činjeničnog obrazloženja presude suda prvoga stupnja, pa je time prekoračio svoje ovlasti iz čl. 388. st. 1. ZKP. Uz to, treba reći, da subjektivni odnos optuženika prema težoj posljedici, je činjenica koju treba u tijeku postupka utvrditi,

¹⁵ Iz odluke VSRH, Kzz-4/99 od 10. siječnja 2000.

¹⁶ Iz odluke VSRH, Kzz-23/95 od 14. rujna 1995.

¹⁷ Iz odluke VSRH, Kzz-35/91 od 16. travnja 1992

odnosno, treba dokazati da je optuženik u odnosu na tu težu posljedicu postupao iz nehaja. Prema tome, sud prvog stupnja je na štetu optuženika počinio bitnu povredu odredaba kazneno postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP, a drugostupanjski sud je postupio izvan ovlaštenja koje mu daje odredba čl. 388 st. 1. ZKP, radi čega je zahtjev prihvaćen ukinute su obje presude, a predmet je upućen sudu prvoga stupnja na ponovno suđenje.¹⁸

Propisa o sastavu suda i propisa o izuzeću također ponekad dovode do ukidanja odluka nižih sudova u koliko su te odredbe povrijeđene. U jednom slučaju sutkinja općinskog suda, kao raspravni sudac donijela je rješenje koje se pobija žalbom, a u žalbenom postupku kao predsjednica vijeća istoga suda odlučivala je o žalbi protiv prvostupanjskog rješenja, pa ne može biti nikakve sumnje o tome da je time povrijeđen zakon u odredbi čl. 35. toč. 5. ZKP, kako to ističe državni odvjetnik u zahtjevu za zaštitu zakonitosti, odnosno da je time ostvorena i apsolutno bitna povreda odredbe čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP, jer je sud bio nepropisno sastavljen. Zbog izloženog Vrhovni sud je prihvatio zahtjev za zaštitu zakonitosti, ukinuo pobijano drugostupanjsko rješenje i predmet vratio tome sudu na ponovno odlučivanje o žalbi okrivljenice protiv rješenja kojim je odbijen njezin prijedlog za oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi, a sve u smislu čl. 422. st. 1. ZKP.¹⁹ U drugom slučaju nakon podignute optužnice u fazi glavne rasprave, u izvanraspravnom vijeću koje je odlučivalo o prijedlogu optuženika za ukidanje pritvora, sudjelovao sudac koji je rješenjem predsjednika suda izuzet od suđenja. Kako se pod time podrazumijeva i sudjelovanje u donošenju odluke u izvanraspravnom vijeću, onda je takvom odlukom, konkretno pobijanim rješenjem, ostvorena bitna postupovna povreda iz čl. 367. st. 1. toč. 1. ZKP, kako državni odvjetnik u zahtjevu osnovano tvrdi. Radi čega je valjalo u tome dijelu rješenje ukinuti i vratiti ga sudu prvoga stupnja na ponovni postupak. Izvanraspravno vijeće toga suda, u propisanom sastavu, otklonit će navedenu povredu zakona donošenjem novog rješenja o prijedlogu optuženika za ukidanje pritvora.²⁰

3.3.2. Zahtjev se prihvaća - pobijana presuda se preinačava

Kad sud utvrdi da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan, nadležni sud će preinačiti pravomoćnu odluku, samo u slučaju kada je zahtjev podnesen u korist okrivljenika, jer preinačenje pravomoćne presude na štetu okrivljenika nije moguće, u tom slučaju sud donosi deklaratornu odluku kojom samo utvrđuje da povreda zakona postoji, a u pravomoćnu odluku se ne dira.

Ako je u postupku prilikom izricanja kazne povrijeđen zakon na okrivljenikovu štetu, Vrhovni sud će, rješavajući o zahtjevu, preinačiti pravomoćnu presudu i okrivljeniku izreći zakonitu kaznu. Kao u slučaju kada je Županijski sud utvrđene kazne osuđeniku zbrojio, iako po zakonu jedinstvena kazna zatvora ne smije dosegnuti zbroj utvrđenih kazni, radi čega je zahtjev valjalo prihvatiti i osuđenika osuditi na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i 10 mjeseci, koja kazna je manja od zbroja utvrđenih kazni.²¹ U drugom slučaju ponovo je u pravu državni odvjetnik kada u zahtjevu ističe da sud nije mogao okrivljenicima izreći daljnji uvjet kojim je temeljem čl. 47. OKZRH određeno da u roku od 15 dana napuste poslovni prostor koji se nalazi u gradu S. Naime, u smislu Zakona sud može u uvjetnoj osudi odrediti da će se kazna izvršiti ako osuđenici u određenom roku ne vrate imovinsku korist pribavljenu

¹⁸ Iz odluke VSRH Kzz-5/00 od 6. rujna 2000.

¹⁹ Iz odluke VSRH, Kzz-5/97 od 8. travnja 1998.

²⁰ Iz odluke VSRH, Kzz-6/09 od 17. rujna 1998.

²¹ Iz odluke VSRH, Kzz-17/95 od 31. kolovoza 1995.

kaznenim djelom ili ne ispune druge obveze predviđene kaznenopravnim odredbama. Kako obveza napuštanja zauzetog poslovnog prostora nije predviđena kaznenopravnim odredbama, sud nije mogao odrediti da će se u slučaju ne izvršenja te obveze uvjetna osuda opozvati, odnosno kazna izvršiti, a kako je tako postupio, prekršio je ovlasti koje po zakonu ima i povrijedio zakon na štetu okrivljenika radi čega je pravomoćna presuda preinačena na način da je dodatni uvjet ukinut.²²

Povrede zakona ponekad sud takove naravi da se prihvaćanjem zahtjeva protiv okrivljenika postupak u potpunosti obustavlja zbog toga što je nastupila zastara ili inkriminacije koje mu se stavljaju na teret ne sadrže obilježja kaznenog djela. Tako je, prihvaćajući zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovni sud obustavio istražni postupak protiv okrivljenika zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo iz čl. 317. st. 2. u svezi st. 1. KZ. Pravomoćnim rješenjem o provođenju istrage okrivljenika se teretilo da je osnovano sumnjiv za počinjenje kaznenog djela sprečavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti, jer da je fizički spriječio ravnatelja srednje škole da u disciplinskom postupku od njega uzme izjavu. Međutim, iz odredbe čl. 89. st. 3. KZ koja taksativno navodi koje osobe se u smislu toga zakonskog propisa imaju smatrati službenim osobama ne proizlazi da bi to bio i ravnatelj škole. Da bi se u ponašanju počinitelja ostvarila sva bitna obilježja kaznenog djela sprečavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti iz čl. 317. st. 1. i 2. KZ potrebno je sa se radi o službenoj osobi protiv koje upotrijebljena sila ili prijetnja da bi ju se spriječilo u obavljanju službene radnje koju poduzima uz okviru svojih ovlasti. Dakle, osim sile i prijetnje, odnosno zadavanja lake tjelesne ozljede, konstitutivni element navedenog kaznenog djela je svojstvo službene osobe, pa u koliko osoba protiv koje je uperena sila ili prijetnja nema svojstvo službene osobe, onda nema ni kaznenog djela iz čl. 317. st. 2. u svezi st. 1. KZ. S toga je u pravu državni odvjetnik kada smatra da inkriminacije navedene u pravomoćnom rješenju o provođenju istrage ne sadrže obilježja kaznenog djela za koje se okrivljenik tereti da je osnovano sumnjiv, pa je tim rješenjem povrijeđen kazneni zakon u odredbi iz čl. 368. toč. ZKP u svezi čl. 317. st. 1. i 2. KZ.²³

U drugom slučaju Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvatio je zahtjev za zaštitu zakonitosti i donio odbijajući presudu kada je utvrdio da je u pravomoćnoj presudi povrijeđen zakon na štetu osuđenika jer je tijekom postupka za kazneno djelo za koje su oni osuđeni nastupila relativna zastara kaznenog gonjenja. Naime, Općinski sud je na glavnoj raspravi dana 21. rujna 1993. godine donio i proglasio presudu kojom su okrivljenici oglašeni krivim zbog kaznenog djela uvrede, a presuda im je otpremljena 4. listopada 1995. godine, dakle, nakon proteka više od dvije godine, kroz koje vrijeme nije poduzeta ni jedna procesna radnja kojom bi se kazneni postupak održao u tijeku, odnosno prekinuo tijekom roka relativne zastare, koji je za predmetno kazneno djelo dvije godine. Kako je prije donošenja drugostupanjske presude nastupila relativna zastara kaznenog gonjenja Županijski sud je morao u smislu čl. 355. toč. 3. ZKP u odnosu na to djelo, prihvaćajući žalbu okrivljenika ili po službenoj dužnosti donijeti odbijajuću presudu, a ne potvrditi presudu suda prvoga stupnja, kako je to pogrešno učinio, a u obrazloženju svoje odluke je pokazao potpuno nerazumijevanje instituta zastare.²⁴

I u slučaju koji slijedi okrivljenik je, nakon što je utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan oslobođen od optužbe da bi počinio kazneno djelo ovjeravanja neistinitog sadržaja iz čl. 208. st. 2 u svezi st. 1. KZRH. Nema kaznenoga djela iz čl. 208. st. 1. KZRH ako je optuženik policijskoj upravi, zatraživši uvjerenje o prebivalištu, neistinito naveo,

²² Iz odluke VSRH, Kzz-1/96 od 29. listopada 1996.

²³ Iz odluke VSRH, Kzz-7/99 od 22. ožujka 2000

²⁴ Iz odluke VSRH, Kzz-4/97 od 17. travnja 1997.

predočivši svoju raniju osobnu iskaznicu, da prebiva u Republici Hrvatskoj, a nadležni organ Policijske uprave splitsko-dalmatinske je izdao to uvjerenje na temelju čl. 171. Zakona o općem upravnom postupku prema podacima iz kompjutorske evidencije u smislu odredbe čl. 11. Zakona o prebivalištu i boravištu građana. Policijska uprava splitsko-dalmatinska je uvjerenje o prebivalištu koje je izdala optuženiku temeljila na provedenom upravnom postupku i ocjeni izvedenih dokaza. Radi se o odluci donesenoj u upravnom postupku na osnovu službene evidencije, a to nije ovjeravanje. Nema ovjeravanja jer policijska uprava nije prenijela neposredno u uvjerenje o prebivalištu, kao istinito, podatke primljene od optuženika, nego je na osnovu tog podatka donijela svoju odluku poslije provedenog postupka. Za ostvarenje kaznenog djela iz čl. 208. st. 2. KZRH potrebno je da je isprava bila ovjerena na način propisan u čl. 208. st. 1. KZRH, a to u konkretnom slučaju nije učinjeno, jer ovjeravanje neistinitog sadržaja nije izvršeno dovodjenjem u zaludu policijske uprave. U konkretnom slučaju nadležni organ je izdao ispravu, uvjerenje o prebivalištu, na temelju provedenog upravnog postupka u kojem je bio dužan provesti dokaze radi utvrđivanja činjenica dali optuženik prebiva na teritoriju Republike Hrvatske ili ne. Stoga je u pravu je državni odvjetnik kada smatra da inkriminacije navedene u pravomoćnoj presudi ne sadrže obilježja kaznenog djela za koje je optuženik oglašen krivim, pa je time povrijeđena odredba čl. 355. st. 1. ZKP u svezi čl. 208. st. 1. i 2. KZRH.²⁵

3.3.3. Zahtjev se prihvaća - sud donosi deklaratornu presudu

U koliko se radi o zahtjevu koji je podignut na štetu osuđenika, pa sud utvrdi da je zahtjev osnovan samo će utvrditi postojanje povrede zakona donijeti će tzv. deklaratornu presudu, kojom će utvrđene povrede samo naznačiti ne dirajući u pravomoćnu presudu.

Prihvaćenje zahtjeva i donošenje odluke kojom se samo utvrđuje postojanje povrede zakona moguće je u slučaju da je povreda ostvarena u prvome stupnju, ali i onda kada ju ostvari drugostupanjski sud, kao što je bilo u situaciji kada je prvostupanjski oglasio okrivljenicu krivom da bi počinila kazneno djelo iz čl. 200. st. 2. u svezi st. 1. KZ. Sud drugoga stupnja prihvaćajući žalbu tu presudu je preinačio i okrivljenicu za isto djelo oslobodio od optužbe, međutim, u svojoj presudi samo je naveo razlog oslobađanja, a u potpunosti izostavio činjenični opis kaznenog djela. Prema tome, pobijana presuda prema onome što je navedeno, nema nužne sastojke koje predviđa odredba čl. 359. st. 4. ZKP, pa je u toj odredbi drugostupanjski sud povrijedio Zakon, radi čega je valjalo utvrditi da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan.²⁶

Kada prilikom utvrđivanja postojanja ili nepostojanja zastare, apsolutne ili relativne, zastare kaznenog progona ili izvršenja kazne, prekida ili mirovanja zastare, zakon bude povrijeđen u korist okrivljenika, takva se povreda samo naznačava, bez diranja u pravomoćnu presudu.

Iz u nastavku navede presude Općinskoga suda vidljivo je da je okrivljenik oglašen krivim zbog kaznenog djela klevete iz čl. 75. st. 1. KZRH, počinjenog 13. studenog 1990. godine. Povodom žalbe spis je dostavljen 27. veljače 1991. na rješavanje Okružnom sudu, gdje je zaprimljen 5. ožujka 1991. godine, a riješena 10. svibnja 1993. godine, a da u međuvremenu nije poduzeta ni jedna procesna radnja radi gonjenja okrivljenika, pa Okružni sud smatra da je nastupila zastara kaznenog gonjenja, jer su protekle dvije godine od poduzimanja posljednje radnje u postupku. Međutim, Okružni sud izgubio je iz vida odredbu

²⁵ Iz odluke VSRH, Kzz-9/97 od 13. svibnja 1998.

²⁶ Iz odluke VSRH, Kzz-3/01 od 14. ožujka 2001

čl. 91. st. 2. OKZRH prema kojoj zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se prema zakonu gonjenje ne može otpočeti ili produljiti tzv. mirovanje zastare, a u konkretnom slučaju nastupila je upravo takva situacija. Prema odredbi čl. 2. st. 2. Uredbe o primijeni Zakona o krivičnom postupku u slučaju ratnoga stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske od 27. prosinca 1991. godine koja je stupila na snagu 31. prosinca 1991., ovlaštenu tužitelj za sva krivična djela je javni tužitelj, a vojni tužitelj za krivična djela za koja je nadležan vojni sud. Prema odredbi stavka 4. članka 2. spomenute Uredbe privatnom tužitelju i oštećeniku ne teku rokovi za započinjanje i preuzimanje krivičnog gonjenja. Te odredbe bile su na snazi do 29. travnja 1992. godine kad je Uredbom o izmjenama i dopunama spomenute Uredbe brisan čl. 2. Prema tome u razdoblju od 31. prosinca 1991. do 29. travnja 1992. godine nastupilo je u konkretnom predmetu mirovanje zastare jer privatni tužitelji nisu mogli poduzimati nikakve radnje radi gonjenja počinitelja krivičnih djela. Ništa pri tome ne mijenja na stvari što mirovanje zastare, prema odredbi čl. 91. st. 2. OKZRH, mora proizlaziti iz zakona, dok je u ovom slučaju propisano uredbom, jer je u pitanju uredba Predsjednika Republike Hrvatske donijeta na temelju čl. 101. st. 1. Ustava Republike Hrvatske (tzv. uredba sa zakonskom snagom). Ako se navedene okolnosti imaju u vidu proizlazi da na dan održavanja sjednice Okružnoga suda još nije istekao rok od dvije godine od posljednje poduzete radnje, pa nije bilo osnova za donošenje odbijajuće presude zbog nastupa zastare krivičnog gonjenja, pa je Okružni sud donoseći takvu presudu povrijedio odredbu čl. 19. st. 2. OKZRH, što je valjalo utvrditi deklaratornom presudom, povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti jer je taj zahtjev podnesen na štetu okrivljenika.²⁷

Prilikom donošenja rješenja o obnovi kaznenoga postupka sud ne primjenjuje odredbe o zastari, suprotno tome odlučio je drugostupanjski sud i time povrijedio zakon, ali ne samo u toj odredbi. Presuda Općinskog suda postala je pravomoćna 9. prosinca 1998. godine i tim danom, odnosno nastupanjem pravomoćnosti presude prestaje teći zastara kaznenog progona. Prema tome, nakon pravomoćnosti presude pa do donošenja rješenja kojim se dopušta obnova kaznenog postupka nije teklo niti je moglo isteći vrijeme zastare, niti se to vrijeme može pribrojiti što je isteklo od dana počinjenja kaznenog djela do pravomoćnosti presude. Štoviše, vrijeme zastare ne teče ni nakon pravomoćnosti rješenja kojim se dopušta obnova postupka, jer prijašnja presuda i dalje ostaje na snazi sve do donošenja nove presude u obnovljenom postupku. Stoga je drugostupanjski sud pogrešno primijenio odredbe kaznenog zakona o zastari, pa je time povrijeđen kazneni zakon u pitanju je li nastupila zastara kaznenog progona (čl. 368. toč. 3. ZKP).

Istom presudom Županijski sud ostvario je i daljnju povredu zakona iz čl. 367. toč. 4. i čl. 411. ZKP. Naime, kod obnove kaznenog postupka osobi osuđenoj u odsutnosti prema čl. 412. ZKP vrijede ostale odredbe što se odnose na redovitu obnovu kaznenog postupka, koje se primjenjuju na odgovarajući način. To znači da se na novu presudu primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Izmjena zakona koja nastane poslije pravomoćnosti prijašnje presude, kao u ovom slučaju, ne može utjecati na novu presudu, niti ta izmjena zakona može biti osnova za obnovu postupka. Stoga je pogrešno stajalište drugostupanjskog suda da u odnosu na djelo iz čl. 137. st. 1. KZRH, za koje je prijašnjom presudom optuženica proglašena krivom, u obnovljenom postupku treba primijeniti odredbu čl. 22. st. 1. Kaznenog zakona, kao blažeg zakona u smislu čl. 3. st. 2. KZ-a, te u skladu s takvim shvaćanjem utvrditi da je nastupila apsolutna zastara kaznenog progona zato što je u čl. 224. st. 1. KZ za to djelo predviđena kazna zatvora do tri godine, umjesto kazne zatvora od tri mjeseca do pet godina, kako je bilo predviđeno u čl. 137. st. 1. KZRH. Na opisani način,

²⁷ Iz odluke VSRH, Kzz-3/94 od 8. veljače 1995.

pogrešnom primjenom odredbe čl. 3. st. 2. u svezi čl. 224. st. 1. KZ drugostupanjski sud ostvario je povredu zakona je li glede kaznenog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti.

U toj presudi sud je ostvario i daljnju, treću povredu zakona, naime u obnovljenom postupku sud drugog stupnja donio je odbijajuću presudu, iako prijašnju osuđujuću presudu nikad nije stavio izvan snage, u dijelu glede odluke o krivnji, tako da sada u istoj stvari postoje zapravo dvije suprotne odluke – prvostupanjska osuđujuća presuda u dijelu koji se odnosi na krivnju i odbijajuća drugostupanjska presuda. Donoseći odbijajuću presudu, bez stavljanja izvan snage prijašnje pravomoćne osuđujuće presude, drugostupanjski sud je povrijedio odredbu čl. 411. st. 3. ZKP. Međutim, kako je zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu optuženice trebalo je sve ostvarene povrede zakona samo konstatirati ne dirajući u pravomoćnu odluku.²⁸

Deklaratornu odluku donio je nadležni sud i u slučaju kada je okrivljenik terećen za djelo navodno izvršeno prije njegovog izbora za ministra, tj. za vrijeme dok je bio direktor Uprave za vodoprivredu, to nije imao imunitetno pravo u smislu čl. 11 b Zakona o dopuni Zakona o vladi Republike Hrvatske, pa kada je pravomoćnim rješenjem odbačena privatna tužba i obustavljen postupak protiv njega zbog korištenja prava na imunitet, onda je tim rješenjem povrijeđen zakon u njegovu korist, kako se to osnovano tvrdi u zahtjevu jer nije bilo mjesta obustavi postupka u smislu čl. 425. st. 1. u svezi čl. 260. toč. 3. ZKP/93. S obzirom da je zahtjev podniet na štetu okrivljenika, to je utvrđenu povredu zakona trebalo samo konstatirati, ne dirajući pobijano pravomoćno rješenje o presuditi kao u izreci na temelju čl. 422. st. 2. ZKP/97.²⁹

Pitanjima zablude bavio se Vrhovni sud u svojoj odluci (Kzz-8/82 od 2. lipnja 1982.) kada je zaključio da je presudom Općinskog suda koja je potvrđena presudom Okružnog sud povrijeđen zakon u korist okrivljenika u pitanju je li okrivljenik pri počinjenju djela bio u stvarnoj zabludi. U pravomoćno dovršenom postupku utvrđeno je kao nesporno da je okrivljenik ušao u raskršće dviju ulica tako da je prekršio propis čl. 43. st. 1. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama, koji nalaže vozaču da je na raskršću ili u susretu s drugim vozilom dužan propusti vozila koja nailaze s njegove desne strane. Isto tako je utvrđeno da je okrivljenik u sporno raskršće ušao na opisan način jer je smatrao da ulica s kojom se on kreće ima prednost prolaza. Takvo postupanje okrivljenika sud je pravno ocijenio kao postupanje u neotklonjivoj stvarnoj zabludi o navedenoj odlučnoj činjenici, prednosti prolaza, navodeći da okrivljenik pri tome nije bio u zabludi čak ni iz nehaja. Zaključivanje suda, kako je naprijed navedeno, s pravom pobija državni odvjetnik, jer navedeni prometni propisi, ne ostavljajući prostora nikakvim nejasnoćama, reguliraju promet na raskršću u vezi s pitanjem tko koga na raskršću treba propustiti, pri čemu vozač koji nije siguran je li cesta s kojom se on kreće cesta s prednošću prolaza, a u to ne može biti siguran ako cesta nije označena odgovarajućim prometnim znakom, u dvojbi, onda mora tako postupiti kao da je u pitanju raskršće cesta istoga ranga, pa u sklad s tim propustiti svako vozilo koje mu nailazi s njegove desne strane. Kako pobijana pravna ocjena u pravomoćnoj presudi predstavlja očitu povredu kaznenog zakona, jer je zabluda u ovom slučaju očito bila otklonjiva, okrivljenik je ostvario nehajno kazneno djelo ugrožavanja javnoga prometa, kao je i bio optužen, valjalo je zahtjev za zaštitu zakonitosti prihvatiti, te donijeti presudu da je u konkretnom slučaju povrijeđen zakon u korist okrivljenika.

²⁸ Iz odluke VSRH, Kzz-12/98 od 7. rujna 1999.

²⁹ Iz odluke VSRH, Kzz-4/98 od 2. rujna 1998

Osnovanost zahtjeva sud je utvrdio i onda kada je rješenjem prvostupanjskog suda, koje je potvrđeno rješenjem drugostupanjskog suda odbačen optužni prijedlog Općinskog državnog odvjetništva protivno čl. 425. st. 1. ZKP, čime je povrijeđen zakon u korist okrivljenika. Nakon zakazivanja glavne rasprave, a osobito kad je glavna rasprava jednom otpočela, ne može se odbaciti optužni prijedlog pozivom na odredbu čl. 425. st. 1. u svezi čl. 260. st. 1. toč. 1. do 4. ZKP/93 pa ni onda kada je glavna rasprava počela iznova. Ovo iz razloga jer je postupak izmakao iz faze preispitivanja optužnog akta (na koju fazu se ta zakonska odredba odnosi). Međutim, to ne znači da sud ne može izvan glavne rasprave donositi pojedina rješenja kojima se konačno odlučuje o predmetu. To su uglavnom oni razlozi koji bi, da je glavna rasprava u tijeku, doveli do odbijanja optužbe, a sud je na te razloge izričito dužan paziti po službenoj dužnosti, tako npr. oglašavanje stvarno nenadležnim, nastup zastare gonjenja, primjena oprosta, smrt optuženika i sl. Takvim rješenjem, međutim, ne odbacuje se optužni akt pozivom na odredbu u čl. 260. st. 1. toč. 1. do 3. ZKP/03 nego se postupak obustavlja pozivom na neku konkretnu procesnu ili materijalnu odredbu koja se tim pitanjima bavi (tako npr. čl. 166. ZKP/97, čl. 19. i 20. KZ i dr.). Ako, međutim obustava postupka ovisi o utvrđenju neke činjenice odlučne za pravnu oznaku kaznenog djela, onda nju nije moguće konstatirati izvan glavne rasprave, nego u kontradiktornom postupku. Kako se ovdje radi o kvalifikaciji tjelesne ozljede (teška ili laka), takvu činjenicu je trebalo utvrditi u kontradiktornom postupku, tj. na glavnoj raspravi, pa tek onda, ako se utvrdi da se radi o lakoj tjelesnoj ozljedi, odbiti optužbu.³⁰

Kako je zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu osuđenika, Vrhovni sud je donio deklaratornu odluku (Kzz-11/94 od 9. lipnja 1994.) kojom je samo utvrdio povreda kaznenog zakona iz čl. 355. toč. 1. ZKP, koja je ostvarena u okrivljenikovu korist. Okrivljenik je prvostupanjskom presudom oglašen krivim zbog poticanja na kazneno djelo šumske krađe, radi toga što je u vrijeme i na mjestu opisanom u izreci prvostupanjske presude pokazao F. S. više stabala raznog drveta tvrdeći da je to njegova šuma, te mu rekao neka ta stabla poruši, a da će on s njim posječeno drvo podijeliti, iako je znao da nije vlasnik te šume, pa je F. S., povjerovavši optuženiku, posjekao utvrđenu količinu stabala čime je oštetio vlasnicu šume. Točno je da je prvostupanjski sud pogrešno pravno označio to kazneno djelo kao poticanje na šumsku krađu, jer iz opisa djela nedvojbeno proizlazi da se radilo o tome da se optuženik poslužio F. S. u ostvarenju svoga nauma, tj. da na štetu oštećenice počini kazneno djelo šumske krađe, pa se radi o tzv. posrednom izvršiteljstvu, tako da se u postupanju optuženika stječu sva bitna obilježja kaznenog djela šumske krađe iz čl. 122. st. 2. KZRH s obzirom na količinu oborenih stabala, koja prelazi pet kubnih metara drveta. Prema tome, drugostupanjski sud je oslobodivši okrivljenika optužbe povrijedio kazneni zakon.

U drugom zahtjevu se osnovano ističe kako je sud drugoga stupnja, ne prihvaćajući utvrđenja i zaključke suda prvoga stupnja glede uzročne veze između vožnje optuženice i nastale posljedice, ušao u bitu u vlastitu procjenu vrijednosti izvedenih dokaza i rezultata dokaznog postupka, na način da je u stvari bez održavanja rasprave, utvrdio drukčije činjenično stanje, nego što je to učinio prvostupanjski su. Takvim postupkom sud je povrijedio zakon i to čl. 377. ZKP u vezi s čl. 371. st. 1. ZKP. Naime, u koliko je drugostupanjski sud već smatrao da je sud prvoga stupnja pogrešno utvrdio neke odlučne činjenice, a posebno glede uzročne veze između vožnje optuženice i oštećenika i nastupile posljedice, a očito se upravo o tome radi, onda je morao postupiti sukladno odredbi čl. 371. st. 1. ZKP, tj. održati raspravu ili temeljem čl. 375. st. 1. ZKP ukinuti presudu suda prvoga

³⁰ Iz odluke VSRH, Kzz-19/99 od 8. rujna 1999.

stupnja, a ne optuženicu osloboditi optužbe. Kako se, međutim, radi o povredi zakona u korist optuženice, povreda zakona se samo konstatira, bez diranja u pravomoćnu presudu.³¹

Vrhovni sud ponekad donose deklaratorne presude i u slučaju kada je zahtjev podignut u okrivljenikovu korist, odnosno kad se radi o povredi zakona na štetu okrivljenika, ako pri tome nalazi da se zbog maloga značenja povrede koja je ostvarena nije potrebno odluku preinačiti ili ukinuti da bi u ponovljenom postupku ta povreda eventualno bila otklonjena. Tako je Vrhovni sud utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan, jer je u postupku koji je prethodio pravomoćnoj odluci Županijskog suda povrijeđena odredba čl. 192. st. 4. ZKP. Naime, ispitani svjedoci A. A. , R. Š., R. A. i dr. nisu ispitani od ovlaštene osobe. Ti svjedoci nisu ispitani od strane istražnog suca nego je iz zapisnika o njihovom ispitivanju vidljivo da ih je "po ovlaštenju istražnog suca" ispitao sudački vježbenik. Takav postupak suda protivan je odredbi čl. 192. st. 4. ZKP jer istragu provodi istražni sudac, a tek po njegovom prijedlogu u složenim predmetima predsjednik suda može odrediti da istražnom sucu pomažu sudski savjetnici i stručni suradnici, ali ispitivanje svjedoka i okrivljenika kao pomoć mogu obaviti samo sudski savjetnici, iz čega proističe da se ova ispitivanja ne mogu povjeriti sudskom vježbeniku. Utvrđena povreda postupnog zakona je takve naravi da ne zahtijeva preinačenje pravomoćnog rješenja, ali se radi o nezakonitom postupku, pa je potrebno samo konstatirati nezakonitost postupovne radnje koja je prethodila pravomoćnom rješenju vijeća Županijskog suda.³²

Iz primjera koji su naprijed opisani uočavamo da sudovi relativno često krše različite odredbe materijalnog i procesnog prava u korist okrivljenika, koje povrede se kasnije ne mogu otkloniti niti zahtjevom za zaštitu zakonitosti, nego Vrhovnom sudu ostaje jedina mogućnost da samo utvrdi postojanje povreda, dok u pravomoćnu sudsku odluku ne može dirati.

4. OZBILJNA SUMNJA U ISTINITOST ODLUČNIH ČINJENICA

U koliko se pri odlučivanju o zahtjevu za zaštitu zakonitosti pojavi ozbiljna sumnja u istinitost odlučnih činjenica utvrđenih u odluci protiv koje je zahtjev podignut, pa se zbog toga ne može odlučiti o zahtjevu za zaštitu zakonitosti, sud će presudom kojom odlučuje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti ukinuti tu odluku i narediti da se održi nova glavna rasprava pred istim ili drugim stvarno nadležnim prvostupanjskim sudom.

U članku 423. ZKP zakonodavac je učinio jedan izuzetak, dopustio je ukidanje odluke i održavanje nove glavne rasprave pred prvostupanjskim sudom, ali samo onda ako se pojavi toliko ozbiljna sumnja u istinitost neke odlučne činjenice koja bi bila u vezi s istaknutom povredom zakona, da se zbog toga uopće ne može odlučiti o zahtjevu za zaštitu zakonitosti.

Mora se raditi o ozbiljnoj sumnji u odnosu na neku odlučnu činjenicu, a ne eventualno u odnosu na indicije ili neke druge činjenice koje se ne mogu smatrati odlučnim, a u vezi s u zahtjevu navedenom povredom zaklona. Načelo *Beneficium cohaesionis* primijenit će se i u ovom slučaju.

³¹ Iz odluke VSRH, Kzz-16/94 od 14. rujna 1994.

³² Iz odluke VSRH, Kzz-30/01 od 9. siječnja 2002.

U koliko državni odvjetnik podigne zahtjev i u njemu navede da postoji opravdana sumnja u istinitost onih činjenica na kojima je utemeljena pravomoćna presuda dužan je to u zahtjevu i obrazložiti.

Premda se zahtjev može odnijeti protiv svih sudskih odluka iz stilizacije ovoga članka jasno proizlazi da će se ustvari uvijek raditi o presudi, jer u koliko Vrhovni sud ukine odluku u kojoj se pojavila ozbiljna sumnja u istinitost odlučnih činjenica, naredit će da se održi nova glavna rasprava pred istim ili drugim stvarno nadležnim prvostupanjskim sudom, a što imamo samo kod ukidanja presude.

Prihvaćani zahtjevi za zaštitu zakonitosti zbog sumnje u istinitost odlučnih činjenica su izuzetno rijetki pa na ovome mjestu navodimo dvije odluke Vrhovnog suda u povodu zahtjeva za izvanredno preispitivanja pravomoćne presude, jer se u suštini radi o istoj pravnoj situaciji.

Pitanjima izuzetnosti podnošenja zahtjeva na temelju čl. 423. ZKP bavio se Vrhovni sud koji u svojoj odluci³³ navodi da se zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude, kao ni zahtjev za zaštitu zakonitosti, nije moguće podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa do ukidanja pravomoćne presude, zbog znatne sumnje u istinitost odlučnih činjenica utvrđenih u odluci protiv koje je zahtjev, podignut može doći samo onda ako se radi o činjenicama o kojima direktno ovisi donošenje odluke o postojanju istaknute povrede zakona (članak 414. točka 1., 2. i 3. ZKP). Svoj zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude branitelj osuđenika zasniva najprije na tvrdnjama da su oba suda svoje presude utemeljila na nepouzdanim dokazima i da je stoga pogrešno utvrđena osuđenikova krivnja. Na taj način on pobija presude - iako se poziva na povredu kaznenog zakona iz članka 414. stavak 1. točka 1. ZKP - zbog pogrešno utvrđenoga činjeničnog stanja, a taj razlog pobijanja u okviru zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude nije predviđen. Doduše, podnositelj zahtjeva poziva se na analognu primjenu članka 410. ZKP, tj. na pravo Vrhovnog suda Republike Hrvatske da i povodom zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude ukine pobijanu odluku ako se pojavi znatna sumnja u istinitost odlučnih činjenica utvrđenih u odluci protiv koje je zahtjev podignut, ali takvo ovlaštenje ima Vrhovni sud samo ako se pojavi sumnja koja bi bila u vezi s istaknutim povredama zakona, a da bi se o zahtjevu uopće moglo odlučiti što ovdje nije slučaj, a ne i u obrnutom slučaju, tj. ako se povreda zakona tek izvodi iz drukčijeg pretpostavljenog činjeničnog stanja kao što je ovdje slučaj. U protivnom slučaju drukčija odredba članka 410. ZKP omogućavala bi da se zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude uvijek može podnijeti i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

U drugoj odluci³⁴ Vrhovni sud je prihvatio zahtjev zbog postojanja znatne sumnje u istinitost neke odlučne činjenice, pa navodi da prilikom utvrđenju načina organizacije skupnoga lova sa preko 30 lovaca, tako raspoređenih da pojedini lovac nije objektivno znano niti mogao znati da li on odstreljuje preko planom i dozvolom odobrenog ukupnog broja jelenske divljači, s obzirom na sudjelovanje ostalih lovaca, a u situaciji u kojoj se na tom dijelu lovišta našao neočekivano veliki broj jelenske divljači, ostala je u krivičnom postupku neutvrđena odlučna činjenica koja se odnosi na subjektivni element krivnje, a o kojoj ovisi opstojnost krivičnog djela nezakonitog lova iz čl. 127. st. 4. KZH, budući da je to krivično djelo moguće izvršiti samo s umišljajnim oblikom krivnje. S toga je pri odlučivanju o zahtjevu za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude zbog znatne sumnje u istinitost

³³ Iz odluke VSRH, III Kr-207/93. od 22. rujna 1993.g.

³⁴ Iz odluke VSH, III Kr-277783 od 31. kolovoza 1983.

utvrđenja te odlučne činjenice o kojoj ovisi postojanje istaknuta povrede zakona iz čl. 427. toč. 1. ZKP trebalo ukinuti pravomoćnu presudu, na temelju čl. 423. st. 1. u vezi čl. 429. ZKP.

5. UČESTALOST PODNOŠENJA ZAHTJEVA I ODLUKE O NJIMA

Iz tablice koja se u nastavku prikazana uočavamo da je broj podnesenih zahtjeva za zaštitu zakonitosti po pojedinim godinama ujednačen i kreće se od 31 do 38 zahtjeva godišnje, uz izuzetak 1997. i 1998. godina kada je broj podnesenih zahtjeva bio znatno manji, 20 zahtjeva je podneseno 1997. godine, a svega 15 zahtjeva godinu dana kasnije, 1998. godine.

godina	Zahtjev odbačen		Zahtjev odbijen		Zahtjev prihvaćen		Ukupno riješeno		Ostalo neriješeno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1995.	1	3,13	2	6,25	29	90,63	32	100	-	-
1996.	2	6,25	6	18,75	24	75,00	32	100	-	-
1997.	-	-	4	19,05	17	80,95	21	100	-	-
1998.	-	-	5	33,33	10	66,67	15	100	-	-
1999.	1	3,26	7	22,58	19	61,29	31	100	4	12,90
2000.	-	-	7	22,58	23	74,19	31	100	1	3,23
2001.	-	-	5	16,13	19	61,29	31	100	7	22,58
2002.	6	20,00	6	20,00	10	33,33	30	100	8	26,67
ukupno	10	4,48	42	18,83	151	67,71	223	100	19	8,52

Tablica 1. Podneseni zahtjevi za zaštitu zakonitosti od 1995. do 2002. godine i odluke Vrhovnog suda u povodu tih zahtjeva – vlastito istraživanje.

U strukturi podnesenih zahtjeva broj odbačenih zahtjeva se mijenja od godine do godine, u pojedinim godinama (1997., 1998., 2000. i 2001. godina) nije bio nijedan odbačen zahtjev, dok se u preostalim godinama broj odbačenih zahtjeva u apsolutnim brojkama kretao od jedan do šest, a u postotku od 3% do 20%.

Odbijeni zahtjevi u apsolutnim brojevima su u promatranom periodu podjednaki, kreću se od četiri do sedam odbijenih zahtjeva godišnje, osim 1995. godine kada je odbijeno samo dva zahtjeva, no u postotku taj broj je različit i kreće se od 19% do 33% odbijenih zahtjeva godišnje, osim 1995. kada je postotak odbijenih zahtjeva iznosio 6,25%.

Ipak valja navesti da Vrhovni sud zahtjeve za zaštitu zakonitosti najčešće prihvaća. Broj prihvaćenih zahtjeva po godinama, u apsolutnom broju kreće se od 10 do 29 zahtjeva, a u postotcima od 60% do 90%, osim 2002. godine kada je taj postotak bio znatno manji, no taj podatak moramo uzeti s rezervom jer je u toj godini ostao veći broj još neriješenih zahtjeva.

Gledajući ukupno za promatrani period uočavamo da je Vrhovni sud kroz to vrijeme riješio ukupno 223 zahtjeva, od čega je 10 zahtjeva odbačeno, 42 zahtjeva su odbijene, 151 zahtjev je prihvaćen, dok je 19 zahtjeva još uvijek na rješavanju u Vrhovnom sudu. U postotcima rezultati su takvi da je oko 70% svih podnesenih zahtjeva za zaštitu zakonitosti prihvaćeno, oko 20% zahtjeva je odbijeno, a oko 5% odbačeno, uz ogradu da u posljednje četiri godine promatranoga perioda svi podneseni zahtjevi Vrhovnome sudu još nisu riješeni.